ಸೃಜನಿ

SRUJANI: Indian Journal of Innovative Research and Development (SIJIRD)
Volume-5 Issue 3, July-August 2026, Pp. 86-91
Bi-Monthly, Peer-Reviewed, Open Access, Indexed Journal

I S S N: 2583-3510
SIRDF JOURNALS
editor@srujani.in
www.srujani.in

ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ಪೊಲೀಸ್ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ರಾಜು ಸಿ[1] ಮತ್ತು ಡಾ. ಅಶ್ವತ್ಥ ನಾರಾಯಣ[2]
[1]ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, [2]ನಿವೃತ್ತ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು
ಇತಿಹಾಸ ವಿಭಾಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಮಾನಸಗಂಗೋತ್ರಿ, ಮೈಸೂರು.

Abstract:
ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ಪೊಲೀಸ್ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ರಚನೆ ಹಾಗೂ ಕಾನೂನು–ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕಾಪಾಡುವಲ್ಲಿ ಪೊಲೀಸ್ ಇಲಾಖೆಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಈ ಲೇಖನ ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತದೆ. 1881ರ ರೆಂಡಿಷನ್ ನಂತರ ಜಾರಿಯಾದ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಸುಧಾರಣೆಗಳು ಮತ್ತು 1887–1892ರ ಪೊಲೀಸ್ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. 1890–1915ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪೊಲೀಸ್ ತರಬೇತಿ, ಅಪರಾಧ ತನಿಖೆ, ದಾಖಲೆ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ಗುಪ್ತಚರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬಲವರ್ಧನೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸ್ವದೇಶಿ, ಹೋಂ ರೂಲ್, ಅಸಹಕಾರ, ಉಪ್ಪಿನ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಹಾಗೂ ಭಾರತ ಬಿಡಿ ಚಳುವಳಿಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಪೊಲೀಸ್ ಇಲಾಖೆಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೇಂದ್ರ, ಜಿಲ್ಲಾ ಮತ್ತು ಉಪ ಪೊಲೀಸ್ ಘಟಕಗಳ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯವೈಖರಿ, ಅಪರಾಧ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಾಂತಿ ಕಾಪಾಡುವ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಸಂಶೋಧನೆಯು ಆಡಳಿತ ವರದಿಗಳು, ಪೊಲೀಸ್ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳು, ಸರ್ಕಾರಿ ಆದೇಶಗಳು, ಗಜೆಟ್ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು ಹಾಗೂ ಇತರ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮತ್ತು ದ್ವಿತೀಯಕ ಮೂಲಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿದೆ. ಅಪರಾಧ ಅಂಕಿಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಪೊಲೀಸ್ ಸಂಘಟನೆಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಮೂಲಕ ಮೈಸೂರು ಪೊಲೀಸ್ ಆಡಳಿತದ ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆಯನ್ನು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಅಧ್ಯಯನವು ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ಪೊಲೀಸ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಆಧುನಿಕ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪೊಲೀಸ್ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಭದ್ರವಾದ ಅಡಿಪಾಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿತೆಂಬುದನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ.

Keywords: *ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯ, ಪೊಲೀಸ್ ಆಡಳಿತ, ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಪೊಲೀಸ್ ನಿಯಮಗಳು, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಚಳುವಳಿಗಳು.*

ಪೀಠಿಕೆ

ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯವು ಭಾರತದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಗತಿಪರ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದ್ದು, ತನ್ನ ಸುಸಂಘಟಿತ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ನ್ಯಾಯಪಾಲನೆ ಹಾಗೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಾಂತಿ–ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿತ್ತು. ರಾಜ್ಯದ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಪೊಲೀಸ್ ಇಲಾಖೆಯು ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕಾಪಾಡುವ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಗವಾಗಿತ್ತು. ಜನರ ಜೀವ, ಆಸ್ತಿ ಹಾಗೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಾಂತಿಯ ರಕ್ಷಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಅಪರಾಧಗಳ ತಡೆ, ಅಪರಾಧಿಗಳ

Please cite this article as: ರಾಜು, ಸಿ ಮತ್ತು ಅಶ್ವತ್ಥ ನಾರಾಯಣ. (2026). ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ಪೊಲೀಸ್ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ. *ಸೃಜನಿ: ಇಂಡಿಯನ್ ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಇನ್ನೋವೇಟಿವ್ ರೀಸರ್ಚ್ ಅಂಡ್ ಡೆವೆಲಪ್‌ಮೆಂಟ್,* 5(3), 86–91

ಪತ್ತೆ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಾಂಗಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರ ನೀಡುವುದು ಪೊಲೀಸ್ ಇಲಾಖೆಯ ಮೂಲಭೂತ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿತ್ತು.

ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪೊಲೀಸ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಂಡಿತು. ಹೈದರ್ ಅಲಿ ಮತ್ತು ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ್ ಅವರ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಪೊಲೀಸ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಸಂಘಟಿತ ರೂಪ ದೊರೆಯಲು ಆರಂಭವಾಗಿದ್ದು, 1799ರ ನಂತರ ದಿವಾನ್ ಪೂರ್ಣಯ್ಯ ಅವರ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪೊಲೀಸ್ ಕಾರ್ಯವೈಖರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ರೂಪ ನೀಡಲಾಯಿತು. 1834ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಯುಕ್ತರ ಆಡಳಿತದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪೊಲೀಸ್ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಯಿತು. ನಂತರ 1881ರ ರೆಂಡಿಷನ್(Rendition) ಬಳಿಕ ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಜರ ಆಡಳಿತ ಮರುಸ್ಥಾಪನೆಯಾದಾಗ ಪೊಲೀಸ್ ಇಲಾಖೆಯ ಪುನರ್ಸಂಘಟನೆ ನಡೆಯಿತು ಮತ್ತು 1885ರಲ್ಲಿ ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರ್ ಜನರಲ್ ಆಫ್ ಪೊಲೀಸ್ (Inspector General of Police) ಹುದ್ದೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಮೂಲಕ ಇಲಾಖೆಗೆ ಆಧುನಿಕ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ರೂಪ ನೀಡಲಾಯಿತು.

ನಾಲ್ವಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಅವರ ಆಳ್ವಿಕೆ ಮತ್ತು ದಿವಾನರಾದ ಸರ್ ಕೆ. ಶೇಷಾದ್ರಿ ಅಯ್ಯರ್, ಸರ್ ಎಂ. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ ಹಾಗೂ ಸರ್ ಮಿರ್ಜಾ ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ ಅವರ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಪೊಲೀಸ್ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವು ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಪೊಲೀಸ್ ತರಬೇತಿ, ನೇಮಕಾತಿ, ಸೇವಾ ನಿಯಮಗಳು, ಶಿಸ್ತು, ದಾಖಲೆ ನಿರ್ವಹಣೆ, ತನಿಖಾ ವಿಧಾನಗಳು ಮತ್ತು ಅಪರಾಧ ತಡೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಆಧುನಿಕ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ಜಿಲ್ಲಾ, ತಾಲೂಕು ಮತ್ತು ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಹಂತಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಮೂಲಕ ಇಲಾಖೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲಾಯಿತು.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಚಳುವಳಿಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ (1905–1947) ಪೊಲೀಸ್ ಇಲಾಖೆಯ ಪಾತ್ರ ಮತ್ತಷ್ಟು ಮಹತ್ವ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತು. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಭೆಗಳು, ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳು, ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಗಳು ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕಾಪಾಡುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಇಲಾಖೆ ನಿರ್ವಹಿಸಿತು. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧ ತನಿಖೆ, ಗುಪ್ತಚರ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ನಿಯಂತ್ರಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಂಡುಬಂದಿತು.

ಹೀಗಾಗಿ, ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ಪೊಲೀಸ್ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಕೇವಲ ಅಪರಾಧ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿರದೆ, ರಾಜ್ಯದ ಸಮಗ್ರ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಆಧಾರಸ್ತಂಭವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿತು. ಕ್ರಮಬದ್ಧ ಆಡಳಿತ, ವೃತ್ತಿಪರ ತರಬೇತಿ, ನಿಯಮಬದ್ಧ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆ ಹಾಗೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವಾ ಮನೋಭಾವದ ಮೂಲಕ ಮೈಸೂರು ಪೊಲೀಸ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಆಧುನಿಕ ಕರ್ನಾಟಕ ಪೊಲೀಸ್ ಇಲಾಖೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಭದ್ರ ಅಡಿಪಾಯವನ್ನು ಹಾಕಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ಪೊಲೀಸ್ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ರಚನೆ, ಸುಧಾರಣೆಗಳು ಹಾಗೂ ಸಮಾಜದ ಮೇಲೆ ಅದರ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ.

ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ಪೊಲೀಸ್ ಆಡಳಿತದ ವಿಕಾಸ

ಆರಂಭಿಕ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ತಳವಾರ, ಕಾವಲುಗಾರ, ಪಟೇಲ್ ಹಾಗೂ ಶಾನಭೋಗರು ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೈದರ್ ಅಲಿ ಮತ್ತು ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ್ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತಚರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಬಲಪಡಿಸಲಾಯಿತು ಹಾಗೂ ಪ್ರಮುಖ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಪೊಲೀಸ್ ಕಚೇರಿಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು. ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನನ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಗಸ್ತು, ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಣೆ

ಮತ್ತು ಭದ್ರತಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಮಹತ್ವ ನೀಡಲಾಯಿತು.

1799ರ ನಂತರ ದಿವಾನ್ ಪೂರ್ಣಯ್ಯ ಅವರ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಮೀಲ್ದಾರರನ್ನು ಪೊಲೀಸ್ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಲಾಯಿತು. 1834ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಯುಕ್ತರ ಆಡಳಿತದ ವೇಳೆ ಪೊಲೀಸ್ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ವಿಶೇಷ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಯಿತು. ನಂತರ 1881ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ಆಡಳಿತ ಪುನಃ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಹಸ್ತಾಂತರವಾದ ಬಳಿಕ ಪೊಲೀಸ್ ಇಲಾಖೆಯನ್ನು ಮರುಸಂಘಟಿಸಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ರೂಪಿಸಲಾಯಿತು.

ಪೊಲೀಸ್ ಆಡಳಿತದ ಸಂಘಟನೆ

1885ರ ನಂತರ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ಪೊಲೀಸ್ ಆಡಳಿತವು ಸುಸಂಘಟಿತ ಶ್ರೇಣಿಬದ್ಧ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಡಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಪೊಲೀಸ್ ಇಲಾಖೆಯ ಉನ್ನತಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಇನ್ಸ್ಪೆಕ್ಟರ್ ಜನರಲ್ ಆಫ್ ಪೊಲೀಸ್ (IGP) ಇಲಾಖೆಯ ಸಮಗ್ರ ಆಡಳಿತ, ನೀತಿ ರೂಪಣೆ ಹಾಗೂ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಡೆಪ್ಯೂಟಿ ಕಮಿಷನರ್ ಅವರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ನಾಗರಿಕ ಆಡಳಿತದೊಂದಿಗೆ ಪೊಲೀಸ್ ಇಲಾಖೆಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನೂ ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅಸಿಸ್ಟೆಂಟ್ ಕಮಿಷನರ್ ಅಥವಾ ಜಿಲ್ಲಾ ಪೊಲೀಸ್ ಅಧಿಕಾರಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದ ಪೊಲೀಸ್ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆ, ಅಪರಾಧ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ಕಾನೂನು–ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕಾಪಾಡುವ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪೊಲೀಸ್ ಇನ್ಸ್ಪೆಕ್ಟರ್ ಅವರು ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆಗಳ ಆಡಳಿತ, ತನಿಖೆ ಮತ್ತು ಸಿಬ್ಬಂದಿಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯ ಹೊಣೆ ಹೊತ್ತಿದ್ದರು. ಠಾಣಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹೆಡ್ ಕಾನ್ಸ್ಟೆಬಲ್‌ಗಳು ಮತ್ತು ಕಾನ್ಸ್ಟೆಬಲ್‌ಗಳು ಗಸ್ತು, ಅಪರಾಧ ತನಿಖೆಗೆ ಸಹಕಾರ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಾಂತಿ ಕಾಪಾಡುವುದು ಹಾಗೂ ಕಾನೂನು–ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ರೀತಿಯ ಶ್ರೇಣಿಬದ್ಧ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪೊಲೀಸ್ ಇಲಾಖೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆ ಹಾಗೂ ಆಡಳಿತದ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಿತು.

1906ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ಪೊಲೀಸ್ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪ್ರಮುಖ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಹುದ್ದೆಗಳ ಪುನರ್ರಚನೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಇಲಾಖೆಯ ಕಾರ್ಯವೈಖರಿ ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಯಿತು. ನಂತರ 1910ರ ವೇಳೆಗೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪೊಲೀಸ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ನಿಯಮಿತ ಪೊಲೀಸ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸುವ ಮೂಲಕ ರಾಜ್ಯದಾದ್ಯಂತ ಏಕರೂಪದ ಪೊಲೀಸ್ ಆಡಳಿತ ವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಸುಧಾರಣೆಗಳಿಂದ ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಯಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು.

ಪೊಲೀಸ್ ಇಲಾಖೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದು, ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟುವುದು ಹಾಗೂ ತನಿಖೆ ನಡೆಸುವುದು, ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಜೀವ ಮತ್ತು ಆಸ್ತಿಯ ರಕ್ಷಣೆ, ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ಆದೇಶಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವುದು, ತೆರಿಗೆ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯ ನೆರವು ನೀಡುವುದು, ರಾಜಮನೆತನ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರಿ ಕಟ್ಟಡಗಳ ಭದ್ರತೆಯನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸುವುದು, ರಾಜಕೀಯ ಚಳವಳಿಗಳು ಹಾಗೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಭೆಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆಸುವುದು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯದ ಭದ್ರತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಗುಪ್ತಚರ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಒದಗಿಸುವುದು ಸೇರಿದ್ದವು. ಈ ಎಲ್ಲ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳ ಮೂಲಕ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ಪೊಲೀಸ್ ಇಲಾಖೆ ಆಡಳಿತದ ಸ್ಥಿರತೆ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯದ

ಭದ್ರತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ಪ್ರಮುಖ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿತು.

ಪೊಲೀಸ್ ಸುಧಾರಣೆಗಳು

ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪೊಲೀಸ್ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಆಧುನಿಕ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ರೂಪಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. 1881ರ ರೆಂಡಿಷನ್ ನಂತರ ಪೊಲೀಸ್ ಇಲಾಖೆಯ ಮರುಸಂಘಟನೆ ನಡೆಸಿ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಲಾಯಿತು. 1885ರಲ್ಲಿ ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರ್ ಜನರಲ್ ಆಫ್ ಪೊಲೀಸ್ (IGP) ಹುದ್ದೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಮೂಲಕ ಇಲಾಖೆಗೆ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ನಾಯಕತ್ವವನ್ನು ಒದಗಿಸಲಾಯಿತು. 1887ರಿಂದ 1892ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪೊಲೀಸ್ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯ ನೇಮಕಾತಿ, ಕರ್ತವ್ಯ, ಶಿಸ್ತು, ಬಡ್ತಿ ಹಾಗೂ ಸೇವಾ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. 1903ರಲ್ಲಿ ಪೊಲೀಸ್ ಬ್ಯಾಂಡ್ ಅನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಘಟಕವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿ ಇಲಾಖೆಯ ಸಂಘಟನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಲಾಯಿತು. 1906ರಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಹುದ್ದೆಗಳ ಪುನರ್ರಚನೆ ಕೈಗೊಂಡು ಇಲಾಖೆಯ ಕಾರ್ಯವೈಖರಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿಸಲಾಯಿತು. 1910ರ ವೇಳೆಗೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪೊಲೀಸ್ ಮತ್ತು ನಿಯಮಿತ ಪೊಲೀಸ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಏಕೀಕರಿಸುವ ಮೂಲಕ ರಾಜ್ಯಾದ್ಯಂತ ಸಮನ್ವಯಗೊಂಡ ಪೊಲೀಸ್ ಆಡಳಿತವನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಯಿತು. ನಂತರ 1920ರಿಂದ 1947ರವರೆಗೆ ನಡೆದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಚಳವಳಿಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕಾಪಾಡುವುದು, ರಾಜಕೀಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಹಾಗೂ ಗುಪ್ತಚರ ಮಾಹಿತಿಯ ಸಂಗ್ರಹಣೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಲಾಯಿತು. ಈ ಸುಧಾರಣೆಗಳು ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ಪೊಲೀಸ್ ಇಲಾಖೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಶಿಸ್ತುಬದ್ಧ, ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮ ಹಾಗೂ ಆಧುನಿಕ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿ ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿವೆ.

ಮೈಸೂರು ಪೊಲೀಸ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು

ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ಪೊಲೀಸ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ತನ್ನ ಶಿಸ್ತು, ಸಂಘಟನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹಾಗೂ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆಯಿಂದ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಪೊಲೀಸ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ರಾಜ್ಯದ ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಕಾಪಾಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಬಲಿಷ್ಠ ಗುಪ್ತಚರ ಜಾಲವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಅದು ಅಪರಾಧ ನಿಯಂತ್ರಣ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿತು. ಗ್ರಾಮೀಣ ಮತ್ತು ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪೊಲೀಸ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಪೊಲೀಸ್ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯ ವೃತ್ತಿಪರ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ನಿಯಮಿತ ತರಬೇತಿ, ಶಿಸ್ತು ಹಾಗೂ ಸೇವಾ ನೈತಿಕತೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪೊಲೀಸ್ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳ ಮೂಲಕ ನೇಮಕಾತಿ, ಕರ್ತವ್ಯ, ಶಿಸ್ತು, ಬಡ್ತಿ ಮತ್ತು ಸೇವಾ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಇಲಾಖೆಯ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಏಕರೂಪತೆ ಮತ್ತು ಪಾರದರ್ಶಕತೆ ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಈ ಎಲ್ಲ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯವು ಆಧುನಿಕ ಆಡಳಿತ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡ ಪ್ರಗತಿಪರ ಸಂಸ್ಥಾನವಾಗಿ ಖ್ಯಾತಿ ಗಳಿಸಿತು ಮತ್ತು ಅದರ ಪೊಲೀಸ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ನಂತರದ ಕರ್ನಾಟಕ ಪೊಲೀಸ್ ಆಡಳಿತದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಮಾದರಿಯಾಯಿತು.

ಉಪಸಂಹಾರ

ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ಪೊಲೀಸ್ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಭಾರತದ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳ ಆಡಳಿತ

ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆದರ್ಶ ಮತ್ತು ಪ್ರಗತಿಪರ ಮಾದರಿಯಾಗಿದೆ. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಆರಂಭವಾದ ಪೊಲೀಸ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಸಂಘಟಿತ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಹೈದರ್ ಅಲಿ (1761–1782) ಮತ್ತು ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ್ (1782–1799) ಅವರ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಪೊಲೀಸ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಬಲವಾದ ಅಡಿಪಾಯ ಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟರೆ, 1799ರ ನಂತರ ಒಡೆಯರ್ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಅದರ ಸಂಘಟನೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒತ್ತು ನೀಡಲಾಯಿತು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ 1881ರ ರೆಂಡಿಷನ್ ನಂತರ ಮೈಸೂರು ಆಡಳಿತವನ್ನು ಪುನರ್ವ್ಯವಸ್ಥಿತಗೊಳಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪೊಲೀಸ್ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಮಹತ್ವದ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಯಿತು.

1885ರಲ್ಲಿ ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರ್ ಜನರಲ್ ಆಫ್ ಪೊಲೀಸ್ ಹುದ್ದೆಯ ಸ್ಥಾಪನೆ, 1887–1892ರ ಪೊಲೀಸ್ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳ ರೂಪಣೆ, ಪೊಲೀಸ್ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯ ನೇಮಕಾತಿ, ತರಬೇತಿ, ಬಡ್ತಿ, ಶಿಸ್ತು ಮತ್ತು ಸೇವಾ ನಿಯಮಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಮೂಲಕ ಇಲಾಖೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲಾಯಿತು. ಜಿಲ್ಲೆ, ತಾಲೂಕು ಮತ್ತು ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ರಚನೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವ ಮೂಲಕ ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಯಿತು.

ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ಪೊಲೀಸ್ ಇಲಾಖೆಯು ಕೇವಲ ಅಪರಾಧ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿರದೆ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಾಂತಿ ಕಾಪಾಡುವುದು, ಜೀವ ಮತ್ತು ಆಸ್ತಿಯ ರಕ್ಷಣೆ, ನ್ಯಾಯಾಂಗಕ್ಕೆ ನೆರವು, ತೆರಿಗೆ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರ, ರಾಜಕೀಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಹಾಗೂ ಗುಪ್ತಚರ ಮಾಹಿತಿಯ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಸೇರಿದಂತೆ ಅನೇಕ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿತು. 1905ರ ಸ್ವದೇಶಿ ಚಳವಳಿಯಿಂದ 1942ರ ಭಾರತ ಬಿಟ್ಟು ತೊಲಗಿ ಚಳವಳಿವರೆಗೆ ವಿವಿಧ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಚಳವಳಿಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪೊಲೀಸ್ ಇಲಾಖೆಯ ಪಾತ್ರವು ಆಡಳಿತದ ನೀತಿಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದುದನ್ನು ಇತಿಹಾಸಿಕ ದಾಖಲೆಗಳು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.

ಈ ಅಧ್ಯಯನವು ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ಪೊಲೀಸ್ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ದಕ್ಷತೆ, ಶಿಸ್ತು, ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಸುಧಾರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ಆಧುನಿಕ ಪೊಲೀಸ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಮಹತ್ವದ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಪೊಲೀಸ್ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡ ನಿಯಮಗಳು, ತರಬೇತಿ ಪದ್ಧತಿಗಳು, ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಶ್ರೇಣೀಕರಣ ಮತ್ತು ಸೇವಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ನಂತರದ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಪೊಲೀಸ್ ಆಡಳಿತದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಬಲವಾದ ಅಡಿಪಾಯವಾಗಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, 1761ರಿಂದ 1947ರವರೆಗೆ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ಪೊಲೀಸ್ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿಕಾಸವು ಭಾರತೀಯ ಪೊಲೀಸ್ ಆಡಳಿತದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಅಧ್ಯಾಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಅಧ್ಯಯನವು ಪೊಲೀಸ್ ಆಡಳಿತದ ಇತಿಹಾಸಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು, ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಸುಧಾರಣೆಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡಲು ಹಾಗೂ ಭವಿಷ್ಯದ ಸಂಶೋಧನೆಗಳಿಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ಪೊಲೀಸ್ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅನುಭವಗಳು ಇಂದಿನ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಪೊಲೀಸ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಇತಿಹಾಸಿಕ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ.

ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳು

- Government of India. (1860). *The Indian Penal Code, 1860*. Government Press.

- Government of India. (1861). *The Police Act, 1861*. Government Press.
- Government of India. (1898). *The Code of Criminal Procedure, 1898*. Government Press.
- Government of India. (1905). *Report of the Indian Police Commission, 1902–1903.* Government of India Press.
- Government of Mysore. (1881–1947). *Report on the Administration of Mysore (Annual Reports).* Government Press.
- Government of Mysore. *Mysore Civil List (Various Years).* Government Press.
- Government of Mysore. *Mysore Gazette (Various Issues).* Government Press.
- Government of Mysore. *Mysore Police Code.* Government Press.
- Government of Mysore. *Mysore Police Manual (Various Editions)*. Government Press.
- Imperial Gazetteer of India. (1908). *Imperial Gazetteer of India*. Clarendon Press.
- Karnataka State Archives. *Proceedings of the Home Department* (Police Branch).
- Karnataka State Archives. *Proceedings of the Mysore Government* (Police Department Records).
- Rao, C. Hayavadana. (1929). *Mysore Gazetteer: Administrative (Vol. IV).* Government Press.
- Rice, B. L. (1897). *Mysore and Coorg: A Gazetteer*. Government Press.